

RALPH ERSKINE

(ZIJN LEVEN BESCHREVEN NAAR ZIJN DAGBOEK)

DOOR

Ds. DONALD FRASER

UIT HET ENGELS VERTAALD DOOR
J. VAN DER HAAR
HERV. PREDIKANT TE HOUTEN (U.)

ISBN 906423130 3

Copyright bij Uitgeverij Kool, Veenendaal. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photoprint, or any other means, without written permission of the publisher.



UITGEVERIJ KOOL — VEENENDAAL — 1979

INLEIDEND WOORD

De vertaling van het werk, afkomstig van een nazaat van de hoofdpersoon van dit boek, ds. Donald Fraser uit Schotland – die ook het leven van zijn oom Ebenezer Erskine heeft te boek gesteld! – heeft me wel enige tijd gekost. Achteraf ben ik er dankbaar voor, dat ik het heb kunnen en mogen doen. Reeds als jongeman gevoelde ik mij sterk aangetrokken tot de geschriften van de gebroeders Erskine. Er bestaan vele uitgaven van, en in tal van uitvoeringen staan er ook in mijn bibliotheek. Het is een reden tot vreugde, dat uitgever Kool het aangedurfd heeft, deze schone 'set' volledig te laten herdrukken. Ja, zijn gedachten gingen nog verder. Hij achtte het ook nuttig en leerzaam voor de lezers, eens wat meer te vernemen over dit edele broederpaar. Want veel viel er nooit over hun leven in de diverse uitgaven te lezen.

Wijlen Dr. Herman Bavinck heeft in 1904 een 'Voorrede' geschreven op een ongeveer 750 pagina's tellend boek, met voorname traktaten van de beide broeders. Helaas, is het toen, bij uitgever J.C. van Schenk Brill te Doesburg, bij dat ene en eerste deel gebleven. Behalve een 'voorrede' biedt de hooggel. auteur ook korte levensschetsen van Ralph en Ebenezer Erskine. Inzake Ralph lezen we daar: "Hij was, in navolging van zijnen broeder Ebenezer, een der dapperste *kampvechters* voor de zuiverheid der leer. In dit opzicht bekleedden deze broeders eene zóó belangrijke plaats in de geschiedenis der Schotse kerk, dat wij, om de veelvuldigheid der bijzonderheden, onze lezers derwaarts moeten verwijzen".

Uit de 'voorrede' van wijlen prof. Bavinck citeer ik nog: "In de preeken van Ebenezer en Ralph Erskine.. is een belangrijk element, dat ons heden ten dage veelszins ontbreekt. – De geestelijke zielekennis wordt (tegenwoordig, v.d. Hr.) gemist. Het is alsof wij niet meer weten, wat zonde en genade, wat

schuld en vergeving, wat wedergeboorte en bekeering is. In theorie kennen wij ze wel, maar wij kennen ze niet meer in de ontzaglijke realiteit van het leven. – We voelen, bij het lezen der oude schrijvers, dat ons een stuk uit het leven wordt aangeboden; het is de realiteit zelve, die ons te aanschouwen wordt gegeven. – Het is het minste deel van ons volk niet, dat in die stichtelijke lectuur van vroeger dagen nog altijd zich de ziel verkwikt”.

Ik herinner me een neo-calvinistisch predikant uit mijn jeugd, die toen al durfde zeggen: Ze moesten al die oude schrijvers verbranden. Hij had gestudeerd aan de V.U., waar boven genoemde prof. Bavinck als hoogleraar gedoopt heeft. O, welk een snel verval, in zo korte spanne tijds!

Zeker, we mogen met onze 'oudvaders' enz. geen afgoderij bedrijven, maar ze zijn ons lief door genade. Bij die leer, immers naar de Schriften en naar de leer van Luther en Calvijn, wensen we ook aan het einde van deze donkere 20ste eeuw te leven en er eenmaal bij te sterven. Want daarin wordt de zondaar op het diepst vernederd, maar Gods eer op het hoogst grootgemaakt. Zo zij het en zo blijve het!

Van harte wens ik alle lezers gelukkige, ja gezegende uren met dit boek en met de geschriften van de gebrs. Erskine toe.

Houten (U.), 28 nov. 1979

J. van der Haar, V.D.M.

*De schrijver van dit boek is J. van der Haar, V.D.M., die in 1979
in Houten (U.) is geboren, 28 nov. 1979, 28 nov. 1979
op zijn 10de verjaardag, 28 nov. 1979, 28 nov. 1979.*

I.

Ds. Erskine's geboorte – Schoolopleiding – Bezoeken aan Edinburghs universiteit – Belangstelling voor studie – Diverse blijken van vroegtijdige vroomheid – Aantekeningen en mening over door hem beluisterde preken – Brief aan de eerw. ds. Shaw – Gedrag als huisleraar in het gezin van Kolonel Erskine – Gedeelte van een brief van de Kolonel – Preekbevoegdheid – Beroepen naar Tulliallan en Dunfermline – Bevestiging.

DS. ERSKINE'S GEBORTE EN OPLEIDING

Ds. Ralph Erskine was een zoon van de Eerw. heer Henry Erskine, van Chirnside, en Margaret Halcro, zijn tweede vrouw¹⁾. Hij werd geboren te Monilaws, een dorp dichtbij Cornhill, in het graafschap Northumberland, op 15 maart 1685 (oude stijl). Op 5 april daaropvolgend werd hij gedoopt door de Eerw. William Violand, die toen predikant was te Ferry-porton-Craig, Fifeshire²⁾.

Op elfjarige leeftijd leed hij een bijzonder zwaar verlies in het sterven van zijn vrome en geliefde vader, op 10 augustus 1696. Het behaagde God om dit aangrijpende verlies te doen strekken tot zijn geestelijke welzijn. Ook bleef zijn gewaardeerde moeder tal van jaren voor hem genadig gespaard. En hij ervoer in zijn prille jeugd, zogoed als in de volgende levensperiodes, het voordeel dat hem te beurt viel uit het gezelschap, raadgevingen en voorbeeld van zijn broer Ebenezer, die vier jaar ouder was dan hijzelf.

Vanwege de aangename blijken van vroomheid en aanleg die Ralph vertoonde, werd er besloten om hem op te voeden

1) Vgl. 'Memoir of Mr. Erskine of Chirnside', dat voorafgaat aan het Leven en dagboek van de eerw. Ebenezer Erskine. 2) Ibid., p. 53v. Daar zal de lezer een kleine aantekening over deze ds. Violand vinden.

overeenkomstig de heilige dienst. Daarom ging hij, na de beginselen der letterkunde, deels te Chirnside en deels - zoals uit een passage van zijn Dagboek, dat aanstonds aangehaald zal worden, blijkt - in één of meer naburige steden te hebben verworven..., aan de hogeschool van Edinburgh studeren, in november 1699, toen hij ongeveer 15 jaar oud was, om daar gedurende vier opéénvolgende leergangen, talen en wijsbegeerte te bestuderen, om daarna in de godgeleerdheid te gaan studeren.

UNIVERSITEIT

De professoren, of - zoals zij aan die hogeschool genoemd werden - regenten, waren toen over het algemeen nog dezelfde als ten tijde dat Ebenezer de hogeschool bezocht³⁾. Charles Erskine echter, de latere Lord Tinwald, werd in november 1700 tot regent gekozen, na de dood van John Row. Ds. John Goodale, een uitnemend talenkenner, volgde ds. Alexander Rule voor Hebreeuws op in 1702. Ds. John Cumming, de eerste 'regius'-professor, werd datzelfde jaar benoemd voor het vak Kerkgeschiedenis. Dr. George Campbell, hoogleraar in de godgeleerdheid, die in 1701 stierf, werd opgevolgd door de Eerw. George Meldrum, predikant van de Tron-kerk; hij was een volksredenaar en iemand die zich onderscheidde door zijn rechtschapen en nederig karakter; terwijl in mei 1703 Dr. Gilbert Rule, de directeur, opgevolgd werd door de gevierde William Carstairs⁴⁾.

STUDIE

De hoofdpersoon van dit levensbericht - schijnt zijn letterkundige vorderingen uit vroeger jaren behoorlijk op prijs te hebben gesteld en legde zich met grote matigheid en ijver toe op het verkrijgen van kennis. Een klein, nog bestaand memorandumboek, dat ongeveer 100 bladzijden telt en voornamelijk

3) Vgl. 'The Life of Eb. Erskine', p. 64v. 4) Vgl. Bower's 'History of the University of Edinburgh', vol. 1, p. 318v.

geschreven werd tijdens zijn eerste en tweede leergang aan het college, legt ruimschoots getuigenis af van de toewijding en nauwgezetheid, waarmee hij Latijn, Grieks en logica bestudeerde. Het bevat tal van doorwrochte oefeningen in die beide talen, met een systeem der logica in de Latijnse taal, hem gedictieerd door prof. William Scott, en alles uitgevoerd met grote netheid. Hetzelfde manuscript bevat ook nog enkele andere kleine voortbrengselen uit zijn jeugd, die een jongeman waardig zijn, die begiftigd is met een levendige verbeelding en een liefhebbend hart. Het zijn vooral afschriften van brieven, geadresseerd aan zijn geliefde medeleerlingen David Home, Alexander Littlejohn, James Edwards, William Hume en anderen. Sommige ervan zijn in het Latijn geschreven, andere in het Engels; sommige in proza, andere op rijm. In een van zijn dichterlijke ontboezemingen, die meer dan 80 regels bevat, berispt hij zijn vriend uit de verte, om te verklaren, dat hij geen verzen schrijven kon, hoewel hij wel-beschouwd betere regels dichtte dan hijzelf. En hij besluit met wat hij een 'litanie' noemt, en dat als volgt luidt:

O, mocht ge nog tot groter gaven komen.
Moge bij u 'n groter ader stromen.
In liefde tot het goede mocht ge blijven.
Alleen, geen kwaad mog' uw naam ontrein.
Maar blijf steeds eerlijk, goed en oprecht.
Veel goedheid word' u rijk'lijk toegelegd!
All' hemels' en aardse zegen zij uw deel.
Laat mijn gebeden nooit zijn tevergeefs!⁵⁾

Dezelfde gedachtengang en bijzondere schrijffrant, die - het worde opgemerkt! - de jeugdstukken kenmerken, blijven vaak zijn geschriften op rijpere leeftijd karakteriseren. Deze

5) Unto more gifts, O may you still attain;
May you enjoy a great poetic vein;
In love of that that's good may you remain;
May no ill thing thy reputation stain;
But still continue honest, good and plain;
May bounties on you plentifully rain;
May you, all heavenly, earthly blessings gain;
May these my prayers ne'er be in vain!

vroegtijdige producten van Ralph Erskine voorspelden daarom al in zekere mate de levendigheid en eigenaardigheid, welke zich later in zijn verhandelingen en sonnetten openbaarden.

JEUGDIGE VROOMHEID

Het geeft een bijzondere voldoening te bemerken, dat hij in de morgen van zijn leven reeds het onderwerp was van sterke godsdienstige indrukken. De volgende anecdote, die als geloofwaardig meegedeeld wordt, doet ons de tederheid van zijn geweten en zijn vreugde in het gebed zien. "Als jongetje bezocht hij een school, die hij van zijn ouderlijk huis uit over een heuveltop bereikte. Dan vermaakte hij zich met zijn schoolvriendjes met stenen van de helling rollen. Eens, toen hij naar school ging en hij zichzelf daarmee vermaakte, overviel hem een hevige pijn in de arm. Zijn geweten verweet hem onmiddellijk, dat hij die morgen het gebed nagelaten had. Zonder uitstel keerde hij naar huis terug, sloot zich in zijn kamer op en beleed zijn zonde, terwijl hij besloot en beloofde zich te béteren. En hij bad, of het God wilde behagen, hem te vergeven en zijn arm beter te maken, die nog, voor hij zijn gebed beëindigd had, weer volkomen hersteld was. Dit! - zo wordt eraan toegevoegd - "maakte de genadetroon voor Ralph Erskine dierbaar, en bracht hem er later steeds toe om al zijn klachten uit te storten en al zijn zorgen op God te werpen, Die de Hoorder der gebeden is"⁶⁾.

Zonder ons te verbeelden dat er een wonder had plaatsgehad, of zelfs maar dat er een zeer buitengewone bemiddeling in zijn voordeel geschied was, is het niet onredelijk te veronderstellen, dat hij zijn arm veel vlugger beter gevoelde dan hij verwacht had, en dat het herstel van zijn kracht, dat zo spoedig op zijn gebed volgde, zijn opmerkzaamheid niet onwaardig was.

Ongetwijfeld was het gebed een oefening, die hij al in zijn

6) 'Portmoak Manuscript', door dhr. John Birrell. De schrijver deelt mee, dat deze anecdote hem verteld werd door de Eerw. Thomas Clarke, M.D.

jeugd buitengewoon aangenaam vond en hogelijk waardeerde als een middel, om de zegeningen der genade voor de ziel te verkrijgen, zogoed als de weldaden voor het lichaam. Op het karton van een aantekenboekje uit zijn jeugd vermeldde hij de volgende beden:

"Heere, breng Uw vreze in mijn hart. Laat mijn gedachten heilig zijn en laat mij handelen tot Uw eer bij alles wat ik doe. Zegen mij in mijn wettige werk. Geef een goed oordeel en geheugen, een sterk geloof in Jezus Christus en een zeker teken van Uw liefde".

De eerste tijd van zijn verblijf aan de hogeschool kenmerkte zich door een treffend voorbeeld van Gods goedheid in de bewaring van zijn leven te midden van het dreigendste gevaar. In die tijd, februari 1700⁷⁾ werd het Parlementsterrein bijna totaal verwoest door een brand, die veel overeenkomst had met die gedenkwaardige brand uit nov. 1824, in datzelfde stadsdeel. En daar hij in een huis woonde, dat tot dat Plein behoorde, ontsnapte hij nauwelijks aan de verbrandingsdood; want hij moest zich, met een aantal boeken gewapend, een weg door de vlammen banen. Op die rampzalige brand zinspeelt hij in een brief, gedateerd '1700' en gericht aan een van zijn jonge vrienden in de provincie. "Ik neem aan", zegt hij, "dat het voor mij onnodig is om je wat te schrijven over de vreselijke brand, die hier onlangs gewoed heeft, omdat je daar al wel voldoende over gehoord zult hebben". De volgende aanhaling uit zijn Dagboek, die hij vele jaren na de toen door hem ervaren, genadige verlossing schreef, bewijst de geestelijke winst, die hij daarvan opdeed, alsook van tal van andere gebeurtenissen, zoals het sterven van zijn vereerde vader, waarop al eerder gezinspeeld werd. Deze aanhaling maakt deel uit van een aantekening over zijn oefening, op een dag van persoonlijke verootmoediging en gebed, gehouden op 22 november 1731, nl., precies een jaar na de dood van de eerste mevrouw R. Erskine.

Na lezing van Ezra 8 en 9 begaf hij zich in een plechtig gebed,

7) Sommige bijzonderheden van deze ramp vindt men in de 'Memoirs' van E. West, 1825, p. 127v.

waarbij, zegt hij, "ik mij de vele voorbeelden van 's Heeren gunst jegens mij en mijn opstandigheden jegens Hem te binnen bracht". "Ik begon", zo gaat hij dan verder, "met Zijn genadebewijzen jegens mij in de moederschoot en aan moeders borst, in mijn jeugd, in Engeland bewezen; en in Schotland, in Rivelaw, Chirnside, Ayton, Dunse, Edinburgh, Portmoak, Culross en Dunfermline. Bijzondere aandacht besteedde ik aan het feit, *dat de Heere mijn hart tot Zich trok bij vaders dood*, en ook, hoe vroeg mijn opstandigheid tegen Hem een aanvang nam. Ook besteedde ik speciale aandacht aan wat er plaats had bij mijn eerste komst te Edinburgh op het college, nl. bij de brand van het Parlementscomplex; en hoe genadig de Heere mij bewaarde, daar Hij mij in mijn zonde had kunnen wegnemen te midden van de vlammen van die brand, welke - dat kan ik wel zeggen - mijn eigen zonden hielpen aansteken. Ik sloeg acht op Gods vriendelijke zorg voor mij, sedert de dood van mijn vader, door mijn moeder te bewaren, en wat Hij deed door mij in Edinburgh een goed gezelschap te bereiden, en hoe Hij Zichzelf *God* voor mij bewees te zijn; en ook Zijn goedheid betoond te Portmoak, waarvan ik zeggen moet, dat Hij mij ginds aan de helling van de heuvel, en ginds op de top van de berg, en ginds in het dal, en ginds in de oostelijke kamer, en ginds in de westelijke kamer, en ginds in de benedenkamer medelijden met mij had, toen Hij mijn hart naar Hem deed uitgaan. En ook erkende ik mijn vreselijke zondigen tegen die Heilige Geest, Die mij van tijd tot tijd leidde".

Bepaalde godsdienstige en zedelijke overdenkingen, die vermeld staan in het reeds genoemde gedenkboek uit zijn jeugd, schijnen nog nader het feit te bevestigen, dat zijn geest reeds in zijn jeugd jaren doordrenkt was met gevoelens van vroomheid. Daarvoor volsta het volgende staaltje:

"Wanneer God Zijn hand uitstrekt, is er niemand zo machtig, geen dier zo fel, geen zee zo diep, die Zijn macht weerstaan kan". "Godgeleerdheid laat zich niet omschrijven. Hoe meer Simonides zich inspande om God te kennen, hoe moeilijker het hem toescheen". "Zonder de kennis van Gods wil uit Zijn Woord, is ons gezicht blindheid, ons verstand onwetendheid,

onze wijsheid dwaasheid en onze vroomheid duivelachtigheid". "God laat geen mens toe de kennis der toekomstige dingen te bezitten. Want als hij vooruit wist van zijn voorspoed, dan zou hij zorgeloos; of als hij kennis droeg van zijn tegenspoed, dan zou hij gevoelloos worden. Dingen die het Gode behaagt verborgen te houden, behoren niet te worden onderzocht; en dingen die Hij geopenbaard heeft, mogen niet geloochend worden; opdat wij niet inzake het eerste, bevonden worden toe te geven aan een misdadige nieuwsgierigheid, en wat het laatste betreft, aan een vloekwaardige ondankbaarheid".

"Neem het oordeel des onderscheids weg, en deugd zal tot ondeugd worden". "De eerste stap tot de deugd is: de deugd liefhebben bij iemand anders". "Ware vrede wil zeggen: vrede maken met de deugd, en oorlog met het kwade". "Deugd is een vreemdeling op aarde, maar een burger in de hemel".

"De hemel is het verblijf van de uitverkorenen, de troon des Rechters, de toevlucht voor de gezaligden, de zetel van het Lam, de volheid van licht, de erfenis der rechtvaardigen en het loon der gelovigen". "De hemelse heerlijkheid bevat een wonderbare kalmte, volledige veiligheid en eeuwige gelukzaligheid".

PREEKVERSLAGEN EN -KRITIEKEN

Deze losse uitspraken zijn echter niet het enige gedenkteken aan zijn vroegtijdige vroomheid. Een nog opmerkelijker bewijs voor het feit, dat hij voortdurend godsdienstige kennis verwierf en behield, wordt ons gegeven door meer dan twintig boekdelen, waarvan de meeste nog in het bezit van zijn nageslacht zijn; ze werden voornamelijk tussen 1703 en 1709 geschreven. Een klein deel ervan is gewoon geschreven, maar het overgrote deel in steno-tekens. Ze bevatten uittreksels uit door hem gelezen godsdienstige boeken, en enkele afschriften van oude, met de hand geschreven preken, bij voorbeeld één of twee van ds. James Guthrie uit Stirling, en van zijn eigen vader. Maar vooral bestaan ze uit aantekeningen van toespraken, die in zijn bijzijn gepreekt werden. En-

kele ervan werden op papier gezet na het einde van de publieke eredienst; ze geven blijk van een ongewoon herinneringsvermogen. De meeste ervan werden – overeenkomstig een onder het vrome volk van die tijd heersende gewoonte – in de kerk bij het uitspreken opgeschreven⁸⁾. De boeken zullen de preken van zo'n honderdtal geestelijken uit de Schotse kerk bevatten, die hun ambt in Edinburgh, Fife, Perthshire en andere delen van het land bedienden. Het was zijn gewoonte om aan het begin van elke preek te vermelden, welke beoordeling hij voor de inhoud had. Sommige ervan karakteriseert hij aldus: "Matig" – "Op sommige punten niet gezond"⁹⁾ – "Ietwat wettisch, naar mijn gedachte" – "Ietwat gebrekkig". – "Wel goed, maar naar mijn gedachte toch gebrekkig". – "Niet erg goed, er is geen woord over Christus bij".

En toch, inzake verreweg het grootste deel geeft hij hoogst gunstige uitspraken. Het is echt verfrissend om te merken, dat de preken van zovelen onder de Schotse geestelijkheid van die tijd geacht werden, de hartelijke bijval van een jong student, met vrome gezindheid en Evangelische inzichten, te kunnen vinden. Een preek van ds. James Webster uit Edinburgh, gehouden op een Dankdag in juni 1708, voor de afwending van een bedreigde inval, noemt hij 'werkelijk uitnemend'. Eenzelfde lof geeft hij aan een preek van ds. Mathieson, die bij diezelfde gelegenheid gehouden werd; evenals aan een preek van ds. Hart uit 1 Petr. 5 : 2, voor de Synode van Edinburgh. Hoge aanbeveling kreeg een preek, door ds. Dickson gehouden bij de bevestiging van ds. Macvicar van de West-Kerk, op 1 mei 1707; en zo ook verschillende preken van ds. Macvicar zelf. Hij karakteriseert een preek van ds. Mitchell uit Canongate, als 'kort, maar inhoudrijk – had een aangename toepassing'. Aan een preek van een 'onbekende Engelsman' over Ez. 16 : 8, geeft hij het etiket 'werkelijk goed'. Hij hoorde met veel genoegen diverse preken van zijn broer Ebenezer, zowel te Edinburgh als te Portmoak. Hij noemt zijn neef, ds. William Erskine van de Tron-kerk, en een zekere ds. More, die hij 'mijn goede broeder' noemt. Herhaaldelijk en in zeer gunstige

8) Vgl. 'Life of Rev. E. Erskine', p. 69v. 9) = zuivere.

zin wordt ds. John Shaw uit Leslie, later in Leith, genoemd. Hij hoorde deze waardige man, toen deze de leiding had bij de bevestiging van ds. Currie te Kinglassie op 28 september 1705. Bij de bediening van het Heilige Avondmaal te Abernethy, in 1705, hield ds. William Moncrieff uit Largo, over Ef. 2 : 17, 'een edele preek vóór de bedieningspreek'. Hij beluisterde 'een buitengewone preek' van ds. Alexander Hamilton, op een *dinsdag* na de Avondmaalsviering te Culross. Hij beschrijft de preken van ds. James Hogg uit Carnock als 'goed en ontdekkend', en die van ds. Patrick Plenderleath, uit Saline, als 'lieflijk en werkelijk goed' – 'uitnemend, groots en goed'. Hoge loftuitingen krijgt ook ds. James Cuthbert uit Culross. Maar over niemands voortbrengselen wordt in warmer bewoordingen gesproken dan over die van ds. Cuthberts collega, ds. George Mair, wiens Evangeliebediening hij gedurende de gehele periode van zijn verblijf in die parochie genoot. Zo noemt hij bijvoorbeeld één van zijn preken 'werkelijk goed Evangelisch', een andere 'een Evangelieprediking, groots en goed', en een derde 'een zeer uitnemende, lieflijke en welsprekende preek'. Onder de preken van deze geliefde herder heeft hij er één over 2 Kor. 3 : 6 te Kirkcaldy gehouden, vóór de Synode van Fife; een andere, over Hos. 11 : 5v., gehouden op de eerste Sabbat in januari 1707, toen een Franse invasie gevreesd werd; een derde, op een Dankdag voor een overwinning op de Fransen in het jaar 1709; en een vierde, over Ps. 5 : 10v., 'nadat de Artikelen van de Eenheid¹⁰⁾ waren aangenomen'.

Enkele van de preken werden gehouden door de predikanten Hogg en Cuthbert en andere dominees, zowel op zondagavond als op andere dagen, in Kolonel Erskine's woning te Edinburgh. Ontvangen onderricht, zelfs na dagen van onderzoek, wordt niet geheel weggelaten. In één van de delen is er een lange reeks 'Vragen betreffende het Verbond der genade en haar zegelen, beantwoord'. Het schijnen de aantekeningen van een oefening van dit soort te zijn, gehouden door ds. Mair, en ze worden geprezen als 'duidelijk, lieflijk en uitnemend'.

10) 'Union'.

Een groot deel van de preken, waarvan het voornaamste door ds. Erskine op deze wijze bewaard is, werd gehouden bij sacramentsbedieningen. Ze schijnen zijn ontvankelijk gemoed diep te hebben getroffen, en veel van zijn vrome aandacht te hebben opgeëist. In die dagen nam hij herhaaldelijk deel aan het H. Avondmaal; en dat niet alleen te Edinburgh, Culross en Portmoak, maar ook op tal van andere plaatsen, zoals Leith, Liberton, Colinton, Temple, Linlithgow, Bo'ness, Alloa, Saline, Kinross, Strathmiglo en Abernethy. Ook was het niet zijn bedoeling om alleen maar zijn leerstellige kennis te vermeerderen. Hij was begerig om de vertroostende en heilige kracht des kruises te ondervinden, en om gemeenschap met God in Zijn genade-instellingen te mogen smaken. Dit kan ons, in zekere mate, blijken uit de volgende anecdote ¹¹⁾. Toen hij theologisch student was, was het zijn voornemen om het H. Avondmaal te Liberton, enige mijlen ten zuiden van Edinburgh, bij te wonen. Daar hij toen te Fife verbleef, had hij uit haast zijn gebruikelijke persoonlijke godsdienstige oefeningen verzuimd. Op weg naar Leith ontmoette hij, na het oversteken van de Forth, een arme man, aan wie hij, schoon ongevraagd een aalmoes gaf. Deze man scheen zeer aangedaan door deze edelmoedige daad en bedankte hem oprecht. Deze omstandigheid bracht de weldoener een uitspraak uit Jes. 65 : 1 te binnen: "Ik ben gevonden van hen die naar Mij niet vraagden, Ik ben gevonden van degenen die Mij niet zochten", en hij zeide bij zichzelf: "Welk een genade zal het zijn, als de Heere mij te Liberton ontmoeten wil, ondanks mijn nalatigheid bij het vervullen van mijn plicht, vanmorgen!" Zo werd zijn ziel opgewekt om God ernstig te bidden om Zijn genadige tegenwoordigheid. En hij bad niet tevergeefs. Want bij die gelegenheid werd hij begunstigd met heerlijke bewijzen van Gods nabijheid.

11) Voor deze anecdote is schrijver dezes dank verschuldigd aan wijlen ds. J. Brown.

De Schriftuurlijke en godzalige preken die hij in zijn jeugd hoorde, werden verzegeld door de Heilige Geest, en maakten daarom diepe en duurzame indrukken op zijn hart, en werden vaak in het latere leven nog met vreugde en dankbaarheid in herinnering gebracht. Een opmerkelijk voorbeeld van die blijvende indrukken is ons overgeleverd in een brief van meelevende, die hij in het jaar 1731 aan een geacht predikant schreef, toen deze veel persoonlijke en huiselijke wederwaardigheden meemaakte. Ze luidt als volgt:

Aan de Eerw. *John Shaw*, te *Leith*.

Dunfermline, 1 maart 1731.

Eerwaarde en geachte heer,
Al vele malen hoorde ik van de berichtgever van uw gezondheidstoestand, zowel als van de zwakheid uwer echtgenote. En daar ik zelf op allerlei manier bepaalde beproevingen ondervond en, naar ik hoop, ook 's Heeren medelijden en ondersteuning daarbij, leek het mij niet onpassend om u van mijn meelevende met u en uw gezin te laten weten, en u mijn eerbied te betonen, vooral op grond van een zaak, waarvan u, naar ik denk, niets weet. Het is nu, zou ik denken, meer dan 25 jaar geleden, sinds ik te Portmoak verbleef en dat ik - toen ik in diepe zorg inzake de eeuwige zaligheid verkeerde - de gelegenheid had om u te horen preken bij een Avondmaalsbediening in Ballingry, over Joh. 18 : 37: "Zijt Gij dan een Koning?" enz., door middel waarvan enige stralen van heerlijkheid van Koning Jezus in mijn hart schenen, tot verduistering van alle wereldse glorie en om mijn ziel uit te halen tot onverzadigbare verlangens naar Hem. En ofschoon ik graag hoopte, dat Hij sindsdien, van tijd tot tijd, meerdere en klaarder gezichten van Zichzelf gaf, en van Zijn heerlijke verborgenheid tot redding van zonde en toorn, uit vrije genade die stroomt door het kanaal van des Middelaars bloed, en ook krachtens de genade, die heerst door Zijn rechtvaardigheid tot in het eeuwige leven, Rom. 5 : 21..., toch kan ik, omdat dat tot de

werkelijk eerste gezichten behoorde, die Hij mij zo opmerkelijk verleende..., dit nimmer helemaal vergeten. En ik dacht, dat wanneer ik dat nu, in uw huidige moeilijke omstandigheden, eens noemde, dat niet ongepast zou zijn, maar enigszins zou bijdragen om u te bemoedigen, als één van die voorbeelden, waarin – naar ik hoop – de Heere uw predikantswerk, wanneer u daarvoor in de gelegenheid was, erkende. O, hoe souverain is onze genadige Heere, door Zijn zegeningen en schatten door zulke mensen als wij, te willen uitdelen, terwijl wij er niets van weten en slechts aarden vaten en lijdelijke werktuigen zijn. Want Hij houdt (wat betreft de kracht) de gehele werkzaamheid en krachtadigheid in handen van Zijn eigen eeuwige Geest. Mijnheer, sommige van de plotselinge vruchten en gevolgen van die bewuste preek van u, op die maandag, daarvan, dacht ik, zullen de bergen achter mijns broeders huis getuigenis afleggen. Maar o, veel heuvels en bergen van een andere soort heb ik op mijn weg, sinds die tijd, gezien, en toch komt en springt de genade soms erover. Onlangs nog heeft de Heere mij in diepe wateren van beproeving gebracht, en toch, denk ik, heeft Hij mij sommige van Zijn wonderen in de diepte laten zien.

Moge Hij u genadiglijk ondersteunen en troosten, evenals uw echtgenote, onder uw moeiten en beproevingen! Met mijn hartelijke groeten voor u en haar, schrijft dit uw zeer Eerw., geachte heer, uw zeer toegenegen dienaar en broeder in het gemeenschappelijke ambt,

*Ralph Erskine.*¹²⁾

HUISLERAAR BIJ KOLONEL ERSKINE

Nadat zijn broer Ebenezer in mei 1703 bevestigd was, schijnt Ralph een groot deel van twee zomervakanties bij hem in Portmoak te hebben doorgebracht. Later kreeg hij de betrekking van huisonderwijzer en -predikant ten huize van Luitenant-kolonel John Erskine, een man die terecht befaamd is

12) Deze brief is vroeger al in tal van publicaties, zoals in het 'Missionary Magazine', deel 3, p. 35v. verschenen.

om zijn vroomheid en vaderlandsliefde. De kolonel was de derde zoon van Henry, Lord Cardross, een edelman, bekend om zijn band aan de Presbyteriaanse beginselen en om zijn lijden in de zaak van de burgerlijke en godsdienstige vrijheid. Zowel vader als zoon vluchtten naar Holland, de grote vrijplaats voor de vervolgdende gedurende de regering van Karel II en Jakobus II. De kolonel zelf was een vastberaden Whig en Presbyteriaan, en ging intiem met de vluchtelingen in dat land om, door wier pogingen de omwenteling van 1688 bewerkt werd. Koning Willem kende hem goed, stelde zijn diensten ten behoeve van de omwenteling op hoge prijs en vereerde hem met diverse blijken van vertrouwen en achting. Zijn hartelijke verbondenheid aan de ware belangen van de Schotse kerk 'duurde onafgebroken tot aan het einde van zijn leven'. Gedurende bijna 40 jaar werd hij regelmatig door de Kerkeraad van Dunfermline ter Algemene Synode afgevaardigd; en tijdens de gehele periode bewees hij zich een ijverige pleitbezorger voor de grondwettelijke rechten en privileges van de christenen. In het jaar 1735 was hij de enige regerende ouderling, die, samen met drie uitnemende geestelijken, door de Synode aangewezen was om naar Londen te gaan, met als doel: zich tot het Parlement en de Kroon wenden tot herroeping van de Acte van de tiende koningin Anna, die aan de patronen¹³⁾ in Schotland de macht teruggaf, waarvan de Acte van 1690 ze beroofd had¹⁴⁾. Over het algemeen heeft zijn nagedachtenis recht op een grote mate van die gevoelens van verering en dankbaarheid, waarmee de namen der oude, toegewijde en vaderlandslievende Presbyterianen steeds behoorden geacht te worden. Kolonel Erskine – het moge worden opgemerkt – was de vader van John Erskine van Cardross, prof. in het Schotse recht aan de hogeschool van Edinburgh, en schrijver van de 'Institutes of the Law of Scotland', en grootvader van wijlen de Eerw. Dr. John Erskine van Edinburgh, de oudste zoon van die geleerde hoogleraar.

Bij vergelijking van diverse data uit zijn aantekeningen

13) = begiftiger met een geestelijk ambt. 14) Vgl. Sir Henry Moncreiff's Account of the Life a. Writings of Dr. John Erskine', p. 6-8.

schijnt het waarschijnlijk, dat Ralph Erskine bij dit waardige Kolonelsgezin in dienst trad aan het begin – of misschien nog iets vroeger – van het jaar 1705, en in het algemeen bij ze verbleef, tot ongeveer de datum van zijn licentiaat^{14a)} in 1709. Daar het gezin de gewoonte had om een groot deel van het jaar in Edinburgh door te brengen, had hij de gelegenheid om zowel de letterkundige en godsdienstige voordelen van de stad zich ten nutte te maken, alsook om te genieten van de aangename rust van het platteland in het buiten van de Kolonel, in de buurt van Culross, aan de oevers van de Forth. Eigen troost en vooruitgang was intussen niet zijn enige doel. De zorg die hij gevoelde, om heel de taak die nu op hem rustte, trouw te volbrengen, en een zegen te zijn in zijn nieuwe en belangwekkende opdracht..., blijkt uit de volgende aantekening, die hij op een onbeschreven bladzijde schreef van een boek voor aantekeningen en uittreksels, met als datum 1705: "Tussen de preken op de rustdag door, was ik enigermate bezig met mijn toestand, en bad ik de Heere om medelijden met mij te hebben, en ik werd geholpen bij het zoeken hiernaar. Ik hoorde een uitnemende preek in de namiddag. Maandagmorgen werd ik in staat gesteld om met veel aangenaamheid te bidden. Ook op donderdagmiddag, maar vooral op vrijdagmiddag; toen ik nadacht over mijn aangelegenheden met betrekking tot het gezin en mijn plicht in dezen, en jegens de aan mijn zorg toevertrouwde kinderen, ging ik des Heeren raad vragen hoe te moeten handelen, en mocht ik, onder het bidden, met ingespannen geest, smeken, of de Heere mij een gezicht van mijn zonden wilde geven, en mocht ik met aandoening daarom bidden, omdat ik niets zocht dan wat tot Zijn eer strekte, en het zocht om Christus' wil, en omdat ik Hem anders noch hier noch hiernamaals kon verheerlijken. Ook mocht ik met aangenaamheid pleiten en aandringen, omdat Hij het in Zijn genadeverbond beloofd had, waarin Hij de Geest beloofd heeft. En korte tijd daarna mocht ik bidden, of de Heere mij wilde bijstaan, en mij wilde leiden bij mijn gedragslijn ten aanzien van het gezin en de aan mijn zorg, in ze-

14a) = preekvergunning.

kere mate toevertrouwde kinderen, biddende, of de Heere alle eer voor Hemzelf wilde houden, door mij bij mijn werk te helpen en door de kinderen van nut te zijn. En in deze beide gevallen mocht ik de Heere loven en prijzen om Zijn belofte van Zijn hulp en Geest. Ja, met vreugde en aandoening werd ik verwaardigd de Heere te danken voor Zijn beloofde hulp en voor het feit, dat Hij mij reden gaf te hopen, dat Hij mij zou bijstaan".

Gelukkige huisleraar, die blijk geeft van zo'n ernstige zorg, om de eer van God en het werkelijk welzijn van de jongelui te bevorderen, die hij op zich nam te leiden en te onderrichten; en die, zich van zijn eigen onbekwaamheid bewust, om raad, kracht en goede uitslag van Boven smeekt! Gelukkige kinderen die onder het toezicht van zo'n leraar gesteld zijn, als zij wijsheid verkrijgen om te waarderen, en een hart om hun onschatbare voorrecht te benutten!

BRIEF VAN KOLONEL ERSKINE

Naar wij bemerken, drukte Kol. Erskine zijn algehele voldoening uit over de wijze waarop zijn nauwgezette huisleraar zijn taak verrichtte. Een blijvende vriendschap sproot uit deze band voort. En het zou verkeerd zijn om het volgende brieffragment niet te publiceren, dat – al behoort het tot een verloren gegaan deel van het vel – daar het de slotwoorden en de datum mist – kennelijk door kol. Erskine aan hem geadresseerd was tijdens zijn verblijf in zijn gezin.

"Mijnheer,

Ofschoon deze gemene stad mij, tegen mijn zin, m'n plicht doet verzaken (daarmee zinspelend op zijn nalatigheid om Ralphs brief te beantwoorden), toch verzeker ik u, mijn waarde Ralph, dat ze mij nooit de vele verplichtingen zal doen vergeten, die ik tegenover u heb, vooral sinds ik van huis ging. Ik bid ernstig, of de Heere uw goede aanwijzingen aan mijn kinderen wil zegenen; en ik ben er ten volle van overtuigd, dat de rechte indrukken die de kinderen van God en Zijn wegen krijgen, als ze nog jong zijn, tot een grote steun voor hen zijn in

hun hele leven.

De koningin is hersteld. En aan de vreugde van de Jacobieten over dat herstel merk ik, dat zij grote dingen voor hen op het volgende Parlement verwachten. Maar zij kunnen teleurgesteld worden en de enige weg daartoe zal, denk ik, door het gebed geschieden, om de vijanden van onze kerk en ons land te overwinnen; en als wij ons daarmee niet willen verdedigen, zou ik niets anders weten. Want er is geen geweer, zwaard of kanon in het Kasteel achtergelaten, maar alles is vervoerd naar Engeland.

Ik heb al mijn fout erkend, door u te niet te antwoorden”.

PREEKBEVOEGDHEID

Kandidaten voor de christelijke bediening, die voorbestemd zijn om in de kerk van opmerkelijk nut te zijn, worden vaak diep getroffen door een overtuiging van hun uiterste ongeschiktheid voor dat moeilijke ambt. De hoofdpersoon van dit verhaal gaf, niettegenstaande zijn vroomheid, gaven en nauwgezetheid, blijk van een welhaast overweldigend gevoel van persoonlijke onbekwaamheid en onwaardigheid. Hij werd er met moeite van overtuigd, om toestemming aan te vragen, het Evangelie te prediken. Onder deze terneerdrukkende gedachten wedervoer hem echter zowel het vriendelijke meeleven en aanmoediging, alsook de raad van zijn broer Eben-ezer, die hij, tijdens zijn verblijf bij Kol. Erskine, zo vaak mogelijk bezocht. Eens, zegt men, ging Ralph naar de top van 'Bishop's Hill', die deel uitmaakt van de 'Lomonds' dichtbij Portmoak, om in z'n eentje te proberen te preken. En Eben-ezer was hem toen gevolgd en beluisterde hem onopgemerkt. Hij was bijzonder ingenomen met zijn optreden. En in een goed humeur naar huis terugkerend, drukte hij zichzelf tegenover mevr Erskine op deze grappige wijze uit: "Naar ik hoop, zal ons *kalf* toch nog eens preken"^{14b}). Ook was zijn broer niet de enige predikant, die een vaderlijke belangstel-

^{14b}) In die omgeving placht men een bedeesde, beschroomde jongen of meisje een 'kalf' te noemen.

ling voor deze bescheiden jongeling had, en er bij hem op aandrang om zijn beschroomdheid te overwinnen. Hij schijnt veel te danken te hebben gehad zowel aan de persoonlijke vriendschap, als aan de publieke bediening van ds. George Mair, wiens preken hij – zoals we merkten – zo warm aanbeval. Maar de minzame en hartelijke belangstelling van ds. Mair's collega schijnt Ralph in het bijzonder bemoedigd te hebben, en van nut te zijn geweest. Vandaar dat hij, in het voorwoord op zijn elegie¹⁵⁾ op ds. Cuthbert, zijn verplichtingen aan die predikant in de volgende bewoordingen uitdrukt: "Als het onderzocht moest worden, welk belang ik – boven anderen – heb, om zijn karakter mee te delen, hetgeen tot nu toe niemand beproefde? Zeker verdiende hij deze dienst van niemand meer dan van mij, als men eens nagaat, dat ik niet alleen het voorrecht genoot om enige tijd onder zijn zeer Evangelische prediking te verkeren en zijn stichtelijke omgang te genieten, alsook zijn opwekkend en bekoorlijk gezelschap..., maar ook was hij het, die mij het eerst serieus voorstelde om mij te laten onderzoeken voor het predikambt; hij was de persoon die dit het eerst aandrang en uitvoerde in de Kerkeraad, de persoon die, als Voorzitter (nl. van de Kerkeraad) zijn goedkeuring uitsprak om te mogen prediken, en later mij het eerst de eer aandeed, door zijn kansel voor dit werk af te staan, en ook was hij de persoon, die mij het eerst de handen oplegde, toen ik tot mijn ambt bevestigd werd met oplegging der handen van het Presbyterium¹⁶⁾; bij welke gelegenheid hij een zeer grootse en heerlijke preek hield over Ef. 4 : 11-13; naast tal van andere dingen die ik zou kunnen noemen, en die grote verplichtingen op mij leggen om een speciale aandacht aan zijn nagedachtenis te wijden"¹⁷⁾.

Bemoedigd door de stem vol vriendschap en, naar wij aannemen, bewogen door de genade-invloeden van de Goddelijke vertrooster, de Geest der waarheid, 'greep' de jongeman 'moed'. Tegen het eind van het jaar 1708 werd hij voorgesteld aan de Kerkeraad van Dunfermline, in welks gebied hij woonde, 'om onderzocht te worden'. In het memorandum van die

¹⁵⁾ = treurzang. ¹⁶⁾ = Raad van ouderlingen. ¹⁷⁾ Vgl. 'Works', deel 2, p.778, folio.

vergadering, met als datum 25 november, wordt vermeld, dat na gehouden onderzoek betreffende dit attest, de predikanten Mair en Cuthbert meedeelden, dat zij onlangs de Eerw. ds. Meldrum, prof. in de godgeleerdheid te Edinburgh, hadden ontmoet; dat deze vanwege ziekte geen schriftelijk getuigschrift kon afgeven, maar dat er 'geen bezwaar bestond, dat hij dat kreeg', ook al zou ds. Meldrum gezond zijn; terwijl hij ook een goed getuigenis had van de andere broeders, in wier gebied en omgeving hij deze verschillende voorbijgegane jaren gewoond had". Op deze bijeenkomst hield hij voor de Kerkeraad een preek over Hosea 6. Op 5 januari 1709 hield hij een homilie over Hebr. 11 : 6: "Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen", enz. De Kerkeraad droeg hem als 'algemeen onderwerp' op: "Waarin bestaat de eeuwige zaligheid van Gods kinderen formeel?"¹⁸⁾ Op 9 februari las hij zijn algemene onderwerp voor en op 16 maart verdedigde hij zijn stuk. Op 17 maart gaf hij nog een *toegift* over Ef. 3 : 1, en op 4 mei een oefening over Ef. 5 : 15. Op 8 juni hield hij een gewone preek over Ef. 5 : 15, 'gaf bewijs van zijn talenkennis, en beantwoordde de toen gestelde vragen'; en 'na de Geloofsbelijdenis *openlijk* te hebben onderschreven, staat de Kerkeraad hierbij toe, dat genoemde ds. Ralph Erskine het Evangelie binnen zijn gebied, en overal waar hij, onder Gods voorzienige leiding, ordelijk geroepen zal worden..., mag prediken".¹⁹⁾

Zijn eerste preek in het openbaar werd te Culross op een doordeweekse dag, uit 2 Kor. 3 : 5 gehouden: 'Maar onze bekwaamheid is uit God'. Het volgende memorandum is diens gevolg in zijn aantekenboek aan deze preek verbonden: "Gepreekt te Culross op 14 juni 1709, de eerste keer na mijn toelating". Zijn christen-aard en zijn stichtelijke gaven als prediker deden hem al spoedig aller achting genieten. Om het te zeggen in de bewoordingen van een getuigschrift, gedaateerd 4 april 1711, dat hij van dezelfde Kerkeraad ontving die hem de toestemming om te preken gaf: 'Hij besteedde de ta-

18) "In quo consistat beatitudo formalis aeterna sanctorum?" 19) Notulen van de Kerkeraad van Dunfermline.

lenten, hem door de Heere genadiglijk gegeven, binnen het gebied van het genoemde Presbyterium, zowel in vacante als in bezette gemeenten, tot grote voldoening van zijn hoorders, zowel predikanten als gemeenteleden".²⁰⁾

De aanleiding tot dit getuigenis was een verzoek van het Presbyterium van Dublane, waaraan het Presbyterium van Dunfermline dacht gepast te kunnen voldoen, overeenkomstig het volgende extract uit hun Notulen:

"Dunfermline, 4 april 1711. Er kwam een brief van het Presbyterium van Dunblane, met het verzoek dat het ds. Ralph Erskine uit dit gebied zou worden toegestaan om onder hun leiding, gedurende enkele Sabbatten, te prediken in de vacante gemeente van Tulliallan, binnen het gebied van genoemd Presbyterium van Dublane, en dat hem daartoe de goedkeuring en getuigschriften gegeven zouden worden. Nadat het Presbyterium dit overwogen heeft, willigen zij de wens van genoemd Presbyterium van Dublane in, en besluiten dat genoemde ds. Areskine toestemming en getuigschriften gegeven zullen worden; getekend door de Voorzitter en klerk".

DOOR HEM ONTVANGEN BEROEPEN

De gemeente van Tulliallan was onlangs vacant geraakt wegens het vertrek van ds. Buchanan naar Dunfermline. Toen het volk ds. Erskine gehoord had, riep het éénparig en verzocht het ernstig, om de herderlijke zorg over hun zielen te willen aanvaarden. Ongeveer tezelfder tijd ontving hij evenwel een beroep naar de 2e predikantsplaats van Dunfermline, welk beroep hij tenslotte moest aannemen, ondanks het vooruitzicht op meer werk en moeilijkheden, en minder emolumenten. Dan blijkt het, dat hoewel Ralph Erskine in 1711 in Tulliallan beroepen werd, en Ebenezer in het jaar 1713²¹⁾, de Voorzienigheid besloot, dat zich geen van de twee in die gemeente zou vestigen.

Op een bijeenkomst van het Presbyterium van Dunfermline,

20) Works, vol. 1, voorw., p. IX, fol. 21) 'Life a. Diary of Ebenezer Erskine', p. 315-18.

op 2 mei 1711, deelde de Eerw. Samuel Charters mee, dat hij, daartoe aangewezen, de vorige dag gepresideerd had bij de beroeping naar Dunfermline, en dat de uitslag ten gunste van ds. Ralph Erskine gevallen was; en *Parboch*, één van de geërfden, in naam van die gemeente, gaf zich voor genoemde beroeping gewonnen, "ondertekend door een grote meerderheid van geërfden, overheidspersonen, gemeenteraad en ouderlingen"; "welke beroeping, na door de kerkeraad overwogen te zijn, door hen erkend werd, en hierbij als wettig en ordelijk uitgebracht goedgekeurd wordt". Het beroep werd bijgevolg de prediker overhandigd, met de aansporing erbij om ze te overwegen, en de onderwerpen voor het onderzoek werden vastgesteld. Nadat hij, tot algehele voldoening van de kerkeraad, de diverse gebruikelijke oefeningen met succes voltooid had – die we hier nu niet nog eens nauwkeurig zullen opsommen –, werd hij als tweede predikant bevestigd op 7 augustus 1711. De bijzonderheden van deze gebeurtenis, die ontleend zijn aan de twee volgende extracten uit de Notulen, zijn niet van belang ontbloot.

"Dunfermline, 12 juli 1711. De Voorzitter (nl. de Weleerw. Thomas Buchanan) stelde er de kerkeraad van in kennis, dat de oorzaak van zijn schrijven tot bijéénroeping van de Kerkeraad voor heden, deze was, dat nl. na veel worstelingen ds. Areskin tenslotte beloofd had om het beroep naar Dunfermline aan te nemen; maar dat met het oog op het beroep naar Tulliallan en talrijke verzoeken uit die gemeente, hij (de Voorzitter) zijn vestiging in Dunfermline aan de wil van de kerkeraad onderwierp, evenals ook de toestand van Dunfermline, het gewicht van het ambt en zijn eigen moeilijke positie, daar hij het gehele gewicht van het ambt alleen droeg, en hij daarom verlangend uitzag, dat zijn collega met de grootst mogelijke spoed zou komen. Na overweging van dit alles, keurde de kerkeraad de handelwijze van de voorzitter goed en deelde als hun besluit mee, dat ds. Areskin zich bij hem vestigen zou, zodra dat mogelijk was. Nadat ds. Areskin genoemd beroep van Dunfermline aangenomen had, stelde de kerkeraad zijn bevestiging vast op dinsdag, de 24ste aanstaande, en besloot dat ds. Buchanan dan zou preken en de plechtigheid zou leiden".

"Dunfermline, 7 augustus 1711. – Na het gebed hebben plaats genomen de predikanten: ds. Thomas Buchanan, voorzitter, ds. Samuël Charters (uit Inverkeithing), ds. Allan Logan (Torrieburn), ds. James Hogg (Carnock), ds. Alexander Steedman (Beith), ds. Robert M' Gill (Kinross), ds. George Mair (Culross), ds. Alexander Scott (Aberdour), ds. Patrick Plenderleath (Saline), ds. James Cuthbert (Culross), ds. John Gib (Cleish); *Gask* en James Beveridge, ouderling en Ds. Andrew Thomson (Orwell) en ds. Alexander Campell (Dalgettie) zijn afwezig.

"Ds. Buchanan, ds. Charters, ds. Hogg, ds. Logan en ds. Mair deelden mee, dat zij onderling op een vergadering bijéén, op ds. Areskins dringende verzoek de dag der bevestiging in de dag van heden hadden veranderd, en een tijdige mededeling daarvan hadden verordend aan deze vergadering en aan de leden van deze kerkeraad; en ook met het oog op ds. Buchanans omstandigheden hadden zij ds. Cuthbert bewogen om te preken en de plechtigheid te leiden, waarin de kerkeraad bewilligde. Daarna beantwoordde ds. Buchanan het edict van ds. Areskin, en er werd geen enkel bezwaar ingebracht tegen zijn leven of leer. Daarna ging de kerkeraad verder, en werd, na een preek van ds. James Cuthbert over Ef. 4 : 10-12, ds. *Ralph Areskin als dienaar des Woords van Dunfermline bevestigd, met oplegging der handen*, volgens de in deze kerk gebruikelijke manier. En daarop vroegen en kregen (Adam Roland van) *Gask*, namens de geërfden, en ds. Buchanan de documenten".

Ds. Ralph Erskine werd aldus in het zevenentwintigste jaar van zijn leven in het pastorale werk te Dunfermline ingeleid, bijna zeven jaar na de bevestiging van zijn broeder Ebenezer te Portmoak.

II.

Toestand van de kerk van Dunfermline - ds. Erskine's leer-
gierige en vrome karakter - Trouw en zegen bij de vervulling
van zijn ambt - Prediking - Bediening van des Heeren Heilig
Avondmaal - Catechese en huisbezoek - Aandacht voor de
jeugd, de zieken, de misdadigers, de troostelozen - Brieven
aan troostelozen - Brieven aan mevr. Sarah Fisher en mevr.
Mary Stuart - Uitoefening der tucht - Bijzonderheden be-
treffende zijn kerkeraad - Armeazorg - Waardering van de
kerkeraad voor zijn werk - Plechtige toespraak tot zijn
hoorders.

DUNFERMLINE

De werkkring waarin ds. Erskine, als één van de predikanten
van Dunfermline mocht arbeiden en van nut zijn, was uitge-
breid en belangrijk. Deze stad ligt in het westelijke deel van
Fifeshire, ongeveer drie mijlen van de mond van de Forth; en
het is één van de oudste en aanzienlijkste uit de provincie. In
later tijd had het haar uitwendige welvaart grotendeels te dan-
ken aan een uitstekende en uitgebreide linnenfabrikage. In
een vroege periode van de Schotse geschiedenis was het de re-
sidentie van koningen. Malcolm III, bijgenaamd Canmore,
placht met zijn koningin Margaret te resideren in een toren of
kasteel, dat in een aangrenzend dal stond. De zuidelijke muur
van een schitterend paleis, dat later naast het kasteel ge-
bouwd werd, bestaat nog. Dit paleis was de geboorteplaats
van Karel I, evenals van zijn zuster, prinses Elizabeth, van wie
de huidige koninklijke familie van Engeland afstamt. Dun-
fermline kon zich ook eenmaal beroemen op een zeer oude,
schitterende en uitgebreide abdij. Maar aan het begin van de
14e eeuw viel ze ten offer aan het roofzuchtige leger van Ed-
ward I; en hetgeen toen door de Engelsen gespaard werd van

het gebouw, werd bij de Hervorming in 1560 verwoest, be-
halve de parochiekerk en -toren. In het jaar 1818 verrees een
keurige nieuwe kerk, waartoe het gebouw dat vroeger als
plaats der godsverering diende, thans een ruime hal vormt.
Alle stoelen zijn verwijderd; en niet één stukje van de oude
kansel is overgebleven, behalve enkele ijzeren stangen, die ze
ondersteunden. Maar de grafmonumenten van de beroemde
doden wier as het bevat, kunnen het nog een somber en be-
langwekkend voorkomen geven en plechtige herinneringen
opwekken.

DE PAROCHIE VAN DUNFERMLINE

De parochie strekt zich ongeveer acht mijlen in de lengte en
vijf in de breedte uit. Ze bevat naast de koninklijke burcht
van Dunfermline, de steden Limekilns en Charleston, met
Crossford, Halbeath, Crossgates en tal van andere dorpen. Bij
de volkstelling van 1831 bedroeg de bevolking 17.068 zielen.
In het jaar 1755 was, volgens de statistiek van dr. Webster,
het aantal 8.552. Zelfs bij het begin van ds. Erskines bedie-
ning was ze zeer aanzienlijk. In de notulen des kerkeraad in
1713 werden de gemeenteleden op 5000 geschat. Uit een
brief die ds. Ralph in het jaar 1719 aan zijn broer, de Eerw.
Philip Erskine, predikant van Knaresdale, schreef, blijkt dat
er toen 'meer dan 5000 te onderzoeken personen tot de ge-
meente behoorden'¹⁾. In 1732 wordt de parochie in de Notu-
len van de Sessie voorgesteld, als bestaande uit 'meer dan
6000 te onderzoeken personen'.

Deze grote parochie bezat tot 1645 slechts één herder, toen
de heren Robert Kay en William Oliphant op dezelfde dag in
het ambt bevestigd werden²⁾. Gedurende enige tijd na de om-
wenteling in 1688 was de kerkelijke toestand, zoals in zoveel
andere parochies in Schotland, enigszins verward. Ds. James
Graham, de Episcopale predikant, die in 1687 toegelaten
werd, kreeg toestemming om zijn predikantschap te behou-

1) Men vindt een korte aantekening over deze broeder in 'The Life of Eb.E.', p.
24v. 2) Fernie's 'Hist. of Dunf.', c.3.